

Отже, керівник Головного підрозділу детективів НАБУ наділений правами, які надають можливість ефективного проведення НСРД, зокрема використання можливостей оперативно-розшукової діяльності під час збирання доказі.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88.

2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № № 2135-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1992. № 22, Ст. 303

Задорожний Олександр Павлович,
ад'юнкт відділу докторантури та
ад'юнктури Національної академії
внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ МІЖНАРОДНОЇ КОМІСІЇ ЗНИКЛИХ БЕЗВІСТИ З ПРАВООХОРОННИМ ОРГАНАМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Однією із міжнародних організацій, що надає практичну допомогу державним та правоохоронним органам України в проведенні розшуку та ідентифікації осіб, які зникли безвісти внаслідок військової агресії росії проти України є міжурядова організація Міжнародна комісія зниклих безвісти (International Commission on missing persons) (далі-МКЗБ).

Міжнародна комісія зниклих безвісти співпрацює з урядами, громадськими організаціями, установами юстиції, міжнародними організаціями та іншими органами в усьому світі для вирішення проблеми пошуку людей, які зникли безвісти внаслідок збройних конфліктів, порушень прав людини, катастроф та інших явищ.

Дану міжнародну організацію було створено за ініціативи президента США Білла Клінтона в 1996 році на саміті G-7 у місті Ліоні, Франція. Дейтонська мирна угода, яка поклала кінець бойовим діям у колишній Югославії, перебувала на етапі свого першого року виконання, і початковим мандатом МКЗБ було допомогти знайти приблизно 40000 осіб, які зникли безвісти внаслідок вчинення бойових дій з 1991 по 1995 роки. У Хорватії та Сербії національні агентства, відповідальні за розшук зниклих безвісти, були створені на початку конфлікту, зосереджуючись на пошуку зниклих безвісти з тієї чи іншої сторони, і ця вибіркова спрямованість зберігалася в перші повоєнні роки. Це єдина міжнародна організація, що опікується виключно зниклими безвісти людьми [1].

За час свого існування МКЗБ неодноразово приймало активну участь в пошуку безвісти зниклих осіб внаслідок природних катаклізмів та збройних конфліктів, що виникали на планеті, а саме:

- азіатське цунамі в грудні 2004 року;
- ураган Катріна в США в 2005 році;
- в Іраку в 2003 році, після падіння режиму Саддама Хусейна здійснювало пошук та ідентифікацію людей, зниклих безвісти протягом десятиліть;

- в Колумбії в 2008 році та після підписання Мирної угоди 2016 року на тлі нових перспектив припинення внутрішнього військового конфлікту, щоб допомогти координувати місцезнаходження та ідентифікацію осіб, які зникли безвісти з початку 1960-х років;

- в Чилі після відновлення демократії здійснювало пошук та ідентифікацію зниклих безвісти, протягом майже двох десятиліть;

- в Лівії після насильницького краху 42-річного режиму Муаммара Каддафі в 2011 році, здійснювало пошук та ідентифікацію осіб, зниклих безвісти;

- в Канаді після вибуху поїзда Lac-Mégantic у 2013 році здійснювало пошук та ідентифікація осіб, зниклих безвісти;

- в Україні у 2014 році на непідконтрольній території, біля міста Донецька, здійснювало пошук та ідентифікацію осіб, зниклих безвісти в наслідок збиття збройними силами Російської Федерації, цивільного пасажирського літака Boeing 777, бортовий номер MH-17, компанії Malaysia Airlines, що виконував регулярний рейс;

- в Україні протягом 2014-2022 років здійснювало пошук та ідентифікацію осіб, зниклих безвісти внаслідок вчинення воєнних злочинів військовими російської федерацією на території України в містах Слов'янську, Харкові, Ірпені, Бучі, Гостомелі, Ворзелі [2].

Вагомий внесок даної організації у колишній Югославії призвів до безпрецедентного досягнення успіху в розшуку понад 27000 (70 відсотків) із 40000 осіб, які вважаються зниклими безвісти внаслідок збройного конфлікту (переважна більшість випадків припадає на Боснію та Герцеговину, де понад 30 000 осіб вважаються зниклими безвісти внаслідок конфлікту) [2].

Загалом в МКЗБ існує 3 комітети, а саме:

- Керівний комітет програм судово-медичної експертизи надає експертні поради щодо наукових аспектів своєї діяльності, а також оцінює відповідну політику та робочі процедури. Даний комітет збирається щороку та складається з 11 членів, які є експертами з багаторічним досвідом та науковими ступенями в одній або кількох судово-медичних дисциплінах, разом охоплюючи патологію, археологію, антропологію, молекулярну біологію, онтологію, управління місцем злочину, біоінформатику та біоетику;

- Аудиторський комітет або ревізійна комісія, складається з уповноважених МКЗБ і відповідає за нагляд за процесом фінансової звітності. Комітет обирає незалежного аудитора та отримує та розглядає звіти зовнішнього аудиту. Нинішній Комітет очолює вельмишановний посол Рольф Екеус;

- Консультативний комітет урядових представників [2].

Основними завданнями МКЗБ поставленими для здійснення своєї діяльності є:

- Інституційний розвиток;
- Залучення громадськості;
- Технічна допомога;
- Сприяння правосуддю;
- Надання і передача знань та досвіду.

Однак одним із основних завдань, що наразі постали перед Україною, є ідентифікація полеглих за відсутності їхніх родичів, які виїхали ховаючись від війни за кордон. У цьому допомога МКЗБ буде доречною та важливою: комісія разом з Мінреінтеграції України працює над процесом відбору зразків ДНК поза межами України [3].

Крім цього, за фінансової підтримки Служби інструментів зовнішньої політики Європейського Союзу в листопаді 2022 року, експерти українського Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру (ДНДЕКЦ) та Національної поліції МВС України пройшли тижневий тренінг із застосування процесу ідентифікації на основі ДНК у штаб - квартирі Міжнародної комісії з питань зниклих безвісти (МКЗБ) у Гаазі [4].

З метою здійснення розшуку безвісти зниклих осіб МКЗБ створено центр он-лайн запитів доступ до якого доступний через веб - сайт МКЗБ та дає змогу повідомити про зниклу особу з будь-якої точки світу.

Центр онлайн - запитів (ЦОЗ) - це інструмент отримання або надання інформації про зниклу особу та онлайн-ресурс, до якого можуть отримати доступ сім'ї зниклих безвісти і інші особи та де можливо залишити інформацію про зникнення людей чи про місце поховання, подати заявку для здачі генетичного матеріалу [5].

Розроблений на основі багаторічного досвіду МКЗБ у наданні допомоги урядам різних країн, сім'ям зниклих безвісти та іншим особам, ЦОЗ є ресурсом збору та збереження конкретної та корисної інформації, яка може використовуватися необхідною мірою для пошуку зниклих безвісти осіб.

У розділі «Запити» можливо подати заяву про зникнення особи, зазначивши детальні дані, наприклад, ім'я, дату народження, фото зниклої особи, останнє місце, де бачили зниклу особу, а також надати зразки ДНК для скорішого розшуку та співставлення вже отриманих зразків за допомогою інтегрованої системи управління даними МКЗБ, яка забезпечить комплексну обробку даних про зниклих безвісти в усьому світі.

Тому, враховуючи вищевикладене, можливо дійти до висновку, що участь України у міжнародних організаціях є складовою частиною зовнішньої політики держави, що дає можливість впоратись зі всіма негативними явищами та проблемами, які постають перед Україною в цей надскладний час.

Величезну роль МКЗБ відіграє у процесі міжнародного розшуку, що проводиться правоохоронними органами України, адже використовуючи свій потужний технічний, організаційний, інформаційний потенціали, організація надає допомогу у розшуку осіб, які є як потерпілими так і підозрюваними по кримінальним справам.

Крім цього, співпраця з МКЗБ надає додаткові можливості для взаємодії практично з усіма державами світу в межах укладених багатосторонніх угод з огляду на зовнішню дипломатію України, а також допомагає обмінюватись досвідом та набутими раніше навичками для усунення негативних явищ, які виникли в зв'язку з подоланням наслідків військової агресії російської федерації в порушення всіх можливих міжнародних норм та правил націленої проти України.

Список використаних джерел

1. Харківська правозахисна група Інформаційний портал «Права людини в Україні» України знадобляться роки для розслідування всіх випадків зниклень людей - Метью Холідей. URL: <https://khp.org/1608811437> (дата звернення 11.02.2023).

2. Офіційний сайт Міжнародної комісії зниклих безвісті. URL: <https://icmp.int> (дата звернення 12.02.2023);

3. Офіційний сайт Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України Мінреінтеграції співпрацюватиме з Міжнародною комісією з питань зниклих безвісті. URL: <https://minre.gov.ua/news/minreintegraciyi-spiwpracywvatyme-z-mizhnarodnoyu-komisiyeyu-z-pytan-znyklyh-bezwysty> (дата звернення 15.02.2023);

4. ЄС підтримує тренінг МКЗБ для українських науковців із застосування ДНК для ідентифікації тисяч зниклих безвісті під час війни. URL: <http://surl.li/exztn> (дата звернення 16.02.2023);

5. Офіційний сайт офісу Генерального прокурора. Ірина Венедіктова зустрілася з Гендиректором Міжнародної комісії зниклих безвісті. URL <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/irina-venediktova-zustrilasya-z-gendirektorom-mizhnarodnoyi-komisiyi-zniklyh-bezwysty> (дата звернення 18.02.2023).